

ป ก ิ ณ ก ะ สุขภาพจิตและจิตเวชประเทศจีน

ปราชญ์ บุญวงศ์โรจน์, ท.พ.*

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นกรมวิชาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านสุขภาพจิตและจิตเวชเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัญหาสุขภาพจิตของประเทศและนานาชาติจึงได้จัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยได้เริ่มที่ประเทศจีนเป็นประเทศแรก เมื่อ พ.ศ. 2536 (ค.ศ.1993) ได้มีการเดินทางไปเจรจาแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการและลงนามบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) เป็นครั้งแรก ซึ่งขณะนั้นนายแพทย์ชูทิศัย ปานปริษา ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสุขภาพจิตและนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ก็ได้มีการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางด้านวิชาการกันมาอย่างต่อเนื่องและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยได้มีการขยายขอบเขตไปตามมณฑล และหัวเมืองต่าง ๆ ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนรวมขณะนี้ มี 10 แห่งด้วยกัน คือ มณฑลซานซี เทียนจิน กุ้ยหลิน ปักกิ่ง ฟุเจี้ยน มงโกเลียเสฉวน ซานซี ซื่ออัน และซานตง

ครั้งล่าสุดผู้เขียนและคณะผู้บริหารได้ไปเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนระหว่างวันที่ 10- 21 เมษายน 2545 ณ เมืองซีอัน ซานตง เทียนจิน และปักกิ่ง สองเมืองหลังนี้กรมสุขภาพจิตได้ส่งคณะผู้บริหารระดับต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ แพทย์พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์และนักวิชาการสาขาต่างๆ เข้ารับการศึกษ ฝึกอบรม

เยี่ยมชมและดูงานเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางด้านวิชาการมาแล้วครั้งหนึ่ง และครั้งนี้คณะของเราได้เดินทางมาเยี่ยมเพื่อเป็นการกระชับสัมพันธ์ภาพที่มีมาแต่เดิมให้มั่นคงมากยิ่งขึ้น ในช่วงระยะเวลาเดียวกันนี้ก็ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อขยายขอบเขตออกไปอีก 2 เมือง คือ เมืองซีอัน และซานตง ทั้ง 4 เมืองนี้จะได้กล่าวถึงการดำเนินงานด้านสุขภาพจิตและจิตเวชที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมป้องกัน การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงภาพรวมของงานสุขภาพจิตและจิตเวช ณ สถานที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ณ เมืองปักกิ่ง ผู้เขียนและคณะได้เดินทางไปที่กระทรวงสาธารณสุขจีน และได้พบกับ ดร.เถียนหมิง รองอธิบดีศูนย์แลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุขจีนและคณะ จากนั้นได้มีการประชุมปรึกษาหารือ และเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่องความก้าวหน้าของงานสุขภาพจิตและจิตเวชประเด็นที่สำคัญคือการเสนอขอความคิดเห็นต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีระหว่างประเทศในเอเชีย ณ กรุงปักกิ่ง ถึงวาระการประชุมที่ผ่านมามาประมาณเดือนตุลาคม 2544 ว่า ในการประชุมครั้งนั้นยังไม่มีหัวข้อเรื่อง งานสุขภาพจิตและจิตเวช อยู่ในวาระของการประชุมจึงขอให้บรรจุลงในวาระการประชุมครั้งต่อไปด้วย เพื่อให้งานสุขภาพจิตและจิตเวชในเอเชียอาเซียนก้าวหน้าทันเหตุการณ์สามารถเทียบเคียงกับนานาชาติได้

*อธิบดีกรมสุขภาพจิต

ต่อจากนั้นคณะของเราได้เดินทางไปศึกษา
ดูงานแห่งแรกที่ **Beijing Huilongguan Hospital** ซึ่งเป็น
โรงพยาบาลจิตเวชขนาดใหญ่ มีจำนวนเตียง **1,369**
เตียง ร้อยละ **70** เป็นคนไข้เรื้อรัง การรักษาส่วนใหญ่
ใช้ยาเป็นหลักและที่โรงพยาบาลแห่งนี้มีการผสมผสาน
การรักษา การแพทย์แบบจีนร่วมกับการรักษาแบบ
ตะวันตก (**Traditional Medicine** ร่วมกับ **Westem
Medicine**) ซึ่งหมายถึง การฝังเข็มร่วมกับการใช้ยา
จากการศึกษาพบว่าได้ผลในระดับหนึ่ง

สถานที่ต่อไปที่ผู้เขียนและคณะได้ไปเยี่ยม
คือ **Beijing Anding Hospital** เป็นโรงพยาบาลจิตเวช
ขนาด **1,600**เตียง เปิดบริการตลอด **24** ชั่วโมง จำนวน
ผู้ป่วยนอก เฉลี่ยวันละ **400 - 500** คน การให้บริการ
ผู้ป่วยในเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพให้ผู้ป่วยกลับไปอยู่
ในชุมชนได้และมีงานทำ ผู้ป่วยที่มีอาการทุเลาจะมี
กิจกรรมการฟื้นฟูให้ทุกราย เช่น การให้ผู้ป่วยเลือกเข้า
กลุ่มบำบัดได้ตามความถนัดของตัวเอง ได้แก่ คนตรี
บำบัด กลุ่มวาดรูป ห้องฝึกคอมพิวเตอร์ มีการฟื้นฟูโดย
การฝึกอาชีพ เช่น การทำเสื้อมัดย้อม เครื่องปั้นดินเผา
การเย็บผ้า และปักผ้า นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงาน
ที่น่าสนใจ คือ การมีระบบเครือข่ายการส่งต่อผู้ป่วยใน
ชุมชนที่เพิ่มขึ้น มีทีมงานติดตามเยี่ยมผู้ป่วยเมื่อกลับไป
อยู่บ้านเพื่อให้คำแนะนำ และสอนญาติเรื่องการดูแล
ผู้ป่วย อีกทั้งยังมีการเยี่ยมผู้ป่วยที่ทำงานแล้วเพื่อให้
ความมั่นใจแก่นายจ้างเกี่ยวกับอาการของผู้ป่วย แต่
เนื่องจากมีผู้ป่วยเป็นจำนวนมากปัญหาที่พบก็คือการ
ขาดบุคลากรให้บริการในชุมชน นอกจากนี้โรงพยาบาล
แห่งนี้ยังเป็นสถานที่ฝึกอบรมของนักศึกษาแพทย์จาก
Capital University of Medical Science

จากนั้น ผู้เขียนและคณะเดินทางไปเยี่ยม
ชมสถาบันสุขภาพจิต (**Mental Health institute**) เป็น
สถาบันที่มุ่งเน้นพัฒนาด้านศึกษา โดยมี ดร.ยูจิน
ผู้บริหารสถาบัน ซึ่งเป็นจิตแพทย์ที่ได้ไปศึกษาดูงาน
ณ ประเทศออสเตรเลียและได้นำการบำบัดรักษามาใช้

ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยในสถาบัน โดยเน้นให้
ผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ให้อิสระทางความคิดแก่ผู้ป่วย
ในการฟื้นฟูกิจกรรมตามที่ตนเองถนัดในขณะเดียวกัน
ก็ให้ผู้ป่วยได้นำเสนอผลงานที่เป็นรูปธรรมเป็น
ตัวอย่างแก่ผู้ป่วยอื่นได้ชม การเยี่ยมชมตึกฟื้นฟูผู้ป่วย
ณ สถานที่แห่งนี้ ผู้เขียนพบคำสุภาษิตที่ประทับใจ
มีใจความว่า “**พวกเราจะรักษาและสร้างสรรค์จิต
วิญญาณ**” เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคิดหวังที่
ดีงามของผู้เขียน

ณ เมืองเทียนจิน ผู้เขียนเดินทางไป **Tienjin
Institute of Children Health** สถาบันสุขภาพเด็กซึ่งมี
ศูนย์สุขภาพเด็กที่เป็นสาขาอยู่ในเขตต่าง ๆ **19** เขต ของ
เทศบาลนครเทียนจิน สถานที่แห่งนี้มีการให้บริการที่
สำคัญ คือ การคัดกรองเด็กหลังคลอดเมื่อพบความผิดปกติ
ก็จะให้การบำบัดทันทีและที่สำคัญอีกประการหนึ่ง
ก็คือ มีการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ และแนะนำ
ชุมชนให้มีกิจกรรม โรงเรียน พ่อ-แม่ (**Family School**)
โดยการให้ความรู้แก่พ่อแม่ในการเลี้ยงดูเด็ก และให้
พ่อแม่แก้ไขปัญหาที่พบได้ด้วยตนเอง เช่น การพัฒนา
พฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กการส่งเสริมโภชนาการใน
เด็ก ซึ่งก็ได้ผลดี

ต่อมาผู้เขียนและคณะได้เดินทางไป
Tienjin Anding Hospital เป็นโรงพยาบาลจิตเวชที่มี
ขนาด **708**เตียง มีการบริการทางสุขภาพจิตเหมือนกับ
โรงพยาบาลจิตเวชอื่น ๆ จุดเด่นของที่นี่คือ บริการ **Hot
Line 24** ชั่วโมง สำหรับการปรึกษาปัญหาทางด้าน
สุขภาพจิต นอกจากนั้นยังมีการกระตุ้นพัฒนาการเด็กที่
เน้นการผสมผสานแพทย์แผนจีนกับแผนปัจจุบัน มีการ
ฝังเข็มและการใช้สมุนไพรจีน ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้า
มาก

ที่เมืองเทียนจินผู้เขียนและคณะ ได้มีการ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่องงานบริการด้านสุขภาพ
จิตซึ่งมีบริการที่ไม่แตกต่างกันมากนัก พร้อมกันนี้ก็ได้
เชิญชวนคณะทีมงานสุขภาพจิตของจีน จำนวน **2** คน

เข้าร่วมการประชุมวิชาการสุขภาพจิตนานาชาติซึ่งจัดโดย กรมสุขภาพจิต ในเดือนสิงหาคม 2545 เพื่อนำเสนอผลงานทางวิชาการ เป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านสุขภาพจิตและจิตเวชระหว่างนักวิชาการของประเทศจีนร่วมกับนักวิชาการของประเทศไทย หลังจากนั้นผู้เขียนและคณะได้เดินทางต่อไปอีกสองเมือง

ณ เมืองซีอาน และ ซานตง ที่นี้ได้มีการเจรจาประสานความร่วมมือแลกเปลี่ยนทางวิชาการและลงนามบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) ในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการในครั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายมีความกระตือรือร้นต่อการมาอย่างเห็นได้ชัด สังเกตได้จาก การมีประเด็นการซักถามที่น่าสนใจและหลากหลาย นับว่าเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของงานสุขภาพจิตไทย

การไปเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในครั้งนี้ ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านวิชาการที่ครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วย เป็นการพัฒนานักวิชาการของประเทศไทยจากการเรียนรู้เทคโนโลยีด้านสุขภาพจิตและจิตเวชจากประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญอีกแนวทางหนึ่ง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสุขภาพจิตของประเทศ เช่น การคัดกรองเด็กหลังคลอดเพื่อให้การช่วยเหลือทันทีเมื่อพบมีอาการผิดปกติ การให้บริการรักษาโดยการฝังเข็มผสมผสานกับการรักษาแผนปัจจุบัน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายจากการรักษาด้วยยาเพียงอย่างเดียว การมีคอมพิวเตอร์สำหรับผู้ป่วยที่สนใจและมีความรู้ได้ฝึกหัดการรักษาด้านยาเสพติด และจิตเวชลดอาการป่วยเรื้อรังที่เพิ่มขึ้น จากการที่ผู้ป่วยได้รับการรักษาจากผู้รักษาที่ไม่มีความรู้เฉพาะทาง ทำให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาที่ไม่ตรงกับอาการป่วย มีการแยกสถานที่ทำการ

บำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดที่มีอาการทางจิต นอกจากนี้ยังมีระบบการติดตามเยี่ยมผู้ป่วยที่ครอบคลุม คือไม่เพียงเฉพาะผู้ป่วยที่กลับไปอยู่ในชุมชนแล้วเท่านั้น แต่ยังคงติดตามเยี่ยมผู้ป่วยที่ทำงานแล้วซึ่งจะช่วยลดอาการการกลับเป็นซ้ำได้และอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ การมีระบบเครือข่ายการส่งต่อผู้ป่วยในชุมชนที่เข้มแข็งจะช่วยลดปัญหาทางด้านบุคลากรและงบประมาณลงได้

การลงนามประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนนักวิชาการที่มีจำนวนเมืองที่ไปเยือนเพิ่มมากขึ้นนั้น นับเป็นโอกาสอันดีสำหรับนักวิชาการไทยที่จะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเทคโนโลยี ด้านสุขภาพจิตและจิตเวชของเมืองต่าง ๆ ในประเทศจีน เพื่อนำสิ่งที่เป็ความเจริญก้าวหน้าซึ่งเป็นสากลมาประยุกต์เพื่อพัฒนางานสุขภาพจิตและจิตเวชของประเทศไทย ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็ได้เผยแพร่องค์ความรู้และเทคโนโลยีสุขภาพจิตและจิตเวชที่มีอยู่และเป็นที่ยอมรับของนานาชาติออกสู่ประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชของชาวโลกต่อไป จากการดำเนินงานในโครงการดังกล่าวที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2545 ผู้เขียนได้รับมอบปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และศาสตราจารย์ด้านการแพทย์จีน จาก **Liaoning Provincial Academy of Traditional Chinese Medicine** และได้รับมอบศาสตราจารย์กิตติมศักดิ์ด้านการแพทย์แผนปัจจุบันจาก **Guilin Medical College** ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาวะของการเป็นผู้นำของกรมสุขภาพจิตซึ่งมีแผนยุทธศาสตร์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาความเป็นนักวิชาการของพวกเราทุกคน สู่อการบรรลุวัตถุประสงค์แห่งความเป็นเลิศทางวิชาการที่กรมสุขภาพจิตได้กำหนดไว้อย่างสง่างาม และสมศักดิ์ศรี

.....{.....